

Teresa Listwan

Działalność Ochotniczych Hufców Pracy w zakresie zatrudniania oraz przeciwdziałania bezrobociu, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży

Problemy Profesjologii nr 1, 137-142

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁALNOŚĆ OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY W ZAKRESIE ZATRUDNIANIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU, MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU MŁODZIEŻY

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 r. Nr 99, poz.1001) wprowadziła zasadnicze zmiany w regulacjach dotyczących aktywizacji zawodowej młodzieży. Wprowadzono regulację ustalającą, iż instytucją wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz bezrobotnych do 25 roku życia są Ochotnicze Hufce Pracy, które zajmują się młodzieżą trudną, zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym w zakresie kształcenia i wychowania na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1996 r. Nr 67 poz.329 – tekst jednolity z późniejszymi zmianami).

W świetle w/w ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. Ochotnicze Hufce Pracy „są państwową jednostką wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz młodzieży oraz bezrobotnych do 25 roku życia”. Adresatami działań Ochotniczych Hufców Pracy są dwie grupy młodzieży:

1. Młodzież zagrożona wykluczeniem społecznym, do której zalicza się w szczególności młodzież w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, pomimo tego, iż podlega obowiązkowi szkolnemu (do lat 16) lub obowiązkowi nauki (do lat 18): jest to z reguły młodzież zaniedbana wychowawczo, wywodząca się ze środowisk niedostosowanych społecznie lub wręcz patologicznych.

2. Młodzież bezrobotna w wieku od 18 do 25 lat o zróżnicowanym poziomie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych (od wykształcenia zasadniczego do wyższego), jednak wymagająca wsparcia w procesie wejścia na rynek pracy.

Ustawowy zakres zadań Ochotniczych Hufców Pracy został dostosowany do potrzeb w/w grup młodzieży. W nowych regulacjach ustawowych określono, iż OHP realizuje dwa bloki zadań:

1. Zadania w zakresie kształcenia i wychowania, które są realizowane głównie wobec młodzieży w wieku powyżej 15 lat, zagrożonej wykluczeniem społecznym;
2. Zadania w zakresie zatrudniania oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, które są adresowane do wszystkich grup młodzieży pozostającej w zasięgu oddziaływań OHP.

Ponadto Ochotniczym Hufcom Pracy powierzono nowe, dodatkowe zadanie związane z refundowaniem kosztów poniesionych przez pracodawców na wynagrodzenia i składki ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Kształcenie ogólne i zawodowe uczestników OHP odbywa się w ramach obowiązującego systemu oświaty w placówkach podległych właściwym organom prowadzącym na podstawie ramowych planów nauczania określonych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, a praktyczne przygotowanie zawodowe jest realizowane na podstawie programów praktycznej nauki zawodu.

Formy kształcenia zawodowego w Ochotniczych Hufcach Pracy:

- Gimnazjum (klasy I o statusie ucznia),
- Gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy,
- Szkoła Zawodowa dla Dorosłych,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Kursy zawodowe tj. przyuczające do wykonywania określonej pracy w tym kwalifikacyjne i czeladnicze – przygotowujące do egzaminów na tytuł robotnika wykwalifikowanego lub czeladnika w zawodzie.

Ochotnicze Hufce Pracy w ostatnim czasie podjęły również działania na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie warunków sprzyjających rehabilitacji społeczno – zawodowej na podstawie posiadanej bazy lokalowej i kadry pedagogicznej. Przystosowanie warunków w obiektach wytypowanych jednostek organizacyjnych OHP do poruszania się i przebywania w nich młodzieży niepełnosprawnej polega na:

- likwidacji barier architektonicznych w obiektach przeznaczonych do pobytu i edukacji młodzieży niepełnosprawnej,
- tworzeniu wyodrębnionych stanowisk szkoleniowych, przystosowanych dla młodzieży niepełnosprawnej,
- zabezpieczeniu bazy lokalowej przystosowanej do zajęć dydaktycznych, zakwaterowania i wyżywienia uczestników.

W świetle ustawy z dnia 20 kwietnia o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Ochotnicze Hufce Pracy organizują zatrudnianie 3 grup młodzieży:

- 1) młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół: młodzież ta ma być zatrudniona jedynie w celu przygotowania zawodowego,
- 2) bezrobotnych do 25 roku życia,
- 3) uczniów i studentów w formie krótkotrwałego zatrudnienia w czasie wolnym od nauki.

Działaniami na rzecz zatrudnienia młodzieży zajmują się Centra Edukacji i Pracy, w ramach których działają Młodzieżowe Biura Pracy oraz ich filie, a także nowo powołane Mobilne Centra Informacji Zawodowej. W maju b.r. w strukturach OHP działało 49 Centrów Edukacji i Pracy młodzieży zlokalizowanych na terenie dawnych województw, 49 młodzieżowych biur pracy oraz 76 filii tych biur a także 129 klubów pracy.

Centra Edukacji i Pracy młodzieży wykonują zadania państwa w zakresie:

- 1) badania i diagnozowania lokalnego rynku usług edukacyjnych rynku pracy,
- 2) organizacji szkoleń zawodowych zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy,
- 3) prowadzenia poradnictwa i informacji zawodowej w formie stacjonarnej oraz mobilnych centrów informacji zawodowej,
- 4) koordynacji działalności i prowadzenia pośrednictwa pracy w formie młodzieżowych biur pracy.

Młodzieżowe Biura Pracy wykonują zadania w zakresie :

- 1) prowadzenia pośrednictwa pracy oraz udostępnienia informacji zawodowej dla bezrobotnej młodzieży i osób poszukujących pracy,
- 2) organizowania krótkoterminowego zatrudnienia uczniów studentów,
- 3) współdziałania i współpracy z urzędami pracy w zakresie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego,
- 4) prowadzenia klubów w celu nauki umiejętności poszukiwania i pozyskiwania zatrudnienia,
- 5) kierowania młodzieży do innych jednostek OHP w celu uzupełnienia wykształcenia i zdobycia kwalifikacji zawodowych odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy,
- 6) organizowania wakacyjnych hufców pracy oraz innych form aktywnego wypoczynku i pracy młodzieży.

Do podstawowych działań OHP związanych z rynkiem pracy należy pośrednictwo pracy, poradnictwo i informacja zawodowa, aktywizacja zawodowa absolwentów, ludzi młodych wchodzących na rynek pracy oraz działalność szkoleniowa. Ochotnicze Hufce Pracy starają się wychodzić naprzeciw problemom, z jakimi przychodzi się zmagać młodzieży i osobom bezrobotnym poprzez różnego rodzaju programy i projekty realizowane w ramach rządowego programu „Pierwsza Praca” oraz własnego programu „Promocja Aktywności Zawodowej Młodzieży” z komponentem „Absolwent”.

W wyniku występowania wyrażonych nierówności szans startu życiowego młodych ludzi wynikających z miejsca zamieszkania i braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych Ochotnicze Hufce Pracy opracowały i wdrażają od 2003 roku programy edukacyjno – wychowawcze: „Szansa 13/18” – program skierowany do młodzieży w wieku 13 – 18 lat zagrożonej marginalizacją i społecznym wykluczeniem, „Szansa 18/24” – korelacja kształcenia zawodowego bezrobotnej młodzieży z potrzebami rynku pracy. Programy te mają na celu pomóc młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i bezrobociem, z uwzględnieniem osób zamieszkujących rejony kraju o najwyższej stopie bezrobocia, tereny wiejskie i po byłych pegeerach. Działalność tym zakresie znalazła swoje miejsce w realizacji „Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006” oraz „Sektorowym Programie Operacyjnym – Rozwój Zasobów Ludzkich na lata 2004 – 2006”. Istotną rolę w zwalczaniu bezrobocia, a zwłaszcza we wspieraniu młodzieży na rynku pracy, przypisuje Ochotniczym Hufcom Pracy Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój Zasobów Ludzkich”. W jednym z jego działań OHP występuje wręcz jako jedyna instytucja uprawniona do aplikowania o środki EFS (Europejski Fundusz Społecz-

ny) na realizację programów mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży. Środki z EFS przeznaczone są na wspieranie zadań służących przeciwdziałaniu bezrobociu, ubóstwu i marginalizacji społecznej. Na początku bieżącego roku w Komendzie Głównej OHP – po uwzględnieniu propozycji i sugestii ośrodków terenowych – opracowany został projekt „Twoja wiedza – twój sukces”, który już od maja 2006 roku realizowany jest w 80 jednostkach organizacyjnych OHP: środowiskowych hufcach pracy, ośrodkach szkolenia i wychowania, centrach kształcenia i wychowania. Pozyskane na jego realizację środki to kwota blisko 23 miliony złotych. Głównym celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie modelowej drogi rozwoju społeczno – zawodowego młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przewidziane projektem działania zakładają aktywizację społeczną i zawodową jego uczestników, wsparcie w uzyskaniu wykształcenia zawodowego o kierunku zgodnym z potrzebami rynku pracy oraz pomoc w takich obszarach edukacji jak: nauka języków obcych, obsługa komputera czy podstawy przedsiębiorczości. Realizacja działań edukacyjno – wychowawczych pozwoli nabyć młodzieży umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Uczestnikami projektu są młodzi ludzie w wieku od 15 do 24 lat, którzy zostali podzieleni na dwie grupy :

- 1) pierwsza grupa to tegorocznicy i ubiegłorocznicy absolwenci wszystkich typów szkół działających w ramach OHP,
- 2) druga grupa to osoby przyjęte do OHP w roku 2006

Nabór uczestników projektu przebiegał przy współpracy ośrodków realizujących projekt z instytucjami prowadzącymi działania z zakresu pomocy społecznej m.in. powiatowymi centrami pomocy rodzinie, placówkami opiekuńczo wychowawczymi, ośrodkami interwencji kryzysowej.

Uczestnicy projektu zostaną objęci cyklem szkoleń zawodowych, których kierunek zostanie ustalony w odniesieniu do potrzeb lokalnego rynku pracy, co stanowi szansę dla młodych ludzi w zdobyciu nowych lub podniesieniu posiadanych kwalifikacji zawodowych a także zdobyciu doświadczenia zawodowego. Zostaną oni w czasie odbywania kursu zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w wybranych gospodarstwach pomocniczych OHP, bądź też u innych zainteresowanych pracodawców. Wskutek prowadzonych w ramach projektu zajęć w klubach pracy i opiece doradców zawodowych młodzież uczestnicząca w projekcie otrzyma możliwość opracowania własnego planu rozwoju zawodowego. Umiejętności interpersonalne pozyskane w czasie trwania projektu, umożliwią jej zaplanowanie kariery zawodowej w sposób adekwatny do osobistych i zawodowych predyspozycji, jak również zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy. Przewidywane rezultaty projektu obejmują aktywizację społeczno – zawodową młodzieży w wieku 15 a 24 r.ż, dotąd nie uczącej się i nie pracującej oraz absolwentów OHP. Udział w projekcie ma im zapewnić powrót do powszechnego systemu edukacyjnego lub nawiązanie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego (przez 90 % jego uczestników z grupy młodszej) oraz podjęcie stałego zatrudnienia (przez co najmniej 30 % uczestników w ciągu 6 miesięcy po jego zakończeniu).

Kolejnym rodzajem działań podejmowanych przez OHP celem realizacji działań pomocowych na rzecz aktywności zawodowej młodzieży jest jedna z przesłanek powierzenia przez Ministerstwo Gospodarki Pracy zadania tworzenia Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej Ochothiczym Hufcom Pracy (MCiZ). Misją Centrów OHP jest stworzenie ogólnopolskiego systemu informacji edukacyjno – zawodowej, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla młodzieży mieszkającej z dala od większych miast.

Wizytówką każdego MCiZ - u będzie opatrzony logo mikrobus, który zapewni funkcję mobilności, umożliwi nawet dotarcie do małych miejscowości i wyposażenie mieszkającej tam młodzieży w informacje i wiedzę, a przede wszystkim umiejętności aktywnego i elastycznego planowania własnego rozwoju zawodowego. Realizacja tego przedsięwzięcia wpisuje się w założenia zawarte w *Memorandum on Lifelong Learning*, które dotyczy tworzenia w krajach Unii Europejskiej systemu edukacji ustawicznej zgodnie z ustaleniami szczytu lizbońskiego Unii Europejskiej.

Adresatami projektu jest młodzież w wieku 15 – 25 lat, w tym m.in.:

- młodzież zaniedbana, o zmniejszonych szansach życiowych, pochodząca ze środowisk niedostosowanych społecznie, z rodzin dysfunkcyjnych – niepełnych, zubożałych, młodzież poszukująca instytucjonalnego wsparcia i opieki, wymagająca oddziaływań wychowawczych kształcenia zawodowego warunkującego samodzielny start w dorosłe życie;

- absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (bądź uczniów ostatnich klas tych szkół), absolwenci wyższych uczelni – młodzież wykształcona i z pewnymi już kwalifikacjami zawodowymi zagrożona bezrobociem bądź już bezrobotna;

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci, którzy w czasie wolnym od nauki chcą pracować za pośrednictwem OHP i tym samym poprawić własną sytuację materialną.

Młodzi ludzie będą mieli ułatwiony dostęp do informacji edukacyjno – zawodowej, multimedialnych programów komputerowych, informacji o rynku pracy, specjalnych szkoleń, treningów i kursów umiejętności, narzędzi i metod planowania kariery, informacji o możliwościach kształcenia.

Działalność Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej przyniesie konkretne korzyści dla młodzieży, a wśród nich będą to m.in.:

- nabycie umiejętności aktywnego, elastycznego planowania rozwoju zawodowego,

- zapobieganie wykluczeniu społecznemu,

- zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnej do przejścia z edukacji na rynek pracy,

- praktyczne przygotowanie i wdrożenie młodzieży (poprzez przekazanie niezbędnych umiejętności i wiedzy) do realizacji zasady kształcenia się przez całe życie,

- zdobycie umiejętności aktywnego dopasowania swojego potencjału do potrzeb rynku pracy.

Wdrażanie ww. projektów zapewni realizację usług na europejskim poziomie stanowiąc przykład zdecydowanych działań rządu w kierunku „inwestycji w zasoby ludzkie” w naszym środowisku zawodowym.

Rec. A. Michalski

Literatura

1. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 maja 2004 Nr 99, Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r.
2. Rynek Pracy (dwumiesięcznik Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Numer specjalny), Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa wrzesień 2004, Zakład Wydawniczo – Poligraficzny Egip.
3. Informacja o działalności OHP, Ochotnicze Hufce Pracy Komenda Główna, CLASSICS Sp.J., Warszawa 2004.